

Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի դահլիճ

OUR HERITAGE:
WHERE THE PAST
MEETS THE FUTURE

Մեր ժառանգությունը:
Երբ ԱՆՅՅԱԸ
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Է ԱՊԱԳԱՅԻՆ

ՄԻՋՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՖՈՐՈՒՄ

14-15

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SEPTEMBER

INTERCULTURAL DIALOGUE:

MUSIC EDUCATION PATHS

INTERNATIONAL FORUM

Komitas Museum-Institute Concert Hall

EUROPEAN UNION

ՀԱՅՏԱՅԻՆ ԳԵՂԱԿԱՆ-ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
KOMITAS MUSEUM-INSTITUTE

ՄԻՋՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐ

Միջազգային ֆորում
Կոմիտաս Վարդապետի ծննդյան 150-ամյա հոբելյանին ընդառաջ
Եվրոպական մշակութային ժառանգության տարվա
շրջանակներում

14-15 սեպտեմբերի, 2018 թ.

INTERCULTURAL DIALOGUE:

MUSIC EDUCATION PATHS

International forum
Preparatory event before Komitas Vardapet's 150th anniversary
to be celebrated in 2019
In the framework of the Year of European Cultural Heritage

September 14-15, 2018

ՀԱՅՍՏԱՅԱՆԻ
ՀՎԵՐՄԱՂԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՄԵՍԿՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ministry of
Culture
and National
Heritage of
the Republic
of Poland.

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՄ ԴԵՍՊԱՆ ՊՅՈՏՐ ՍՎԻՏԱԼՍԿԻ

Ցանկանում եմ շնորհակալություն
երկխոսություն. երաժշտության կրթության
նուրիներ» միջազգային համաժողովի
կազմակերպիչներին և ջերմ ողջույն հղել
մասնակիցներին:

Կոմիտաս անունը խորհրդանշական
է: Եվ ես ուրախ եմ, որ Կոմիտասի
թանգարան-ինստիտուտն էր, որ ընտրվեց
հյուրընկալելու այս համաժողովը՝
Հայաստանն ընդգրկելով Մշակութային
Ժառանգության եվրոպական տարվա
միջոցառումների քարտեզի վրա:
Մշակույթի Եվրոպան չունի այնպիսի
հասկացություն, ինչպիսիք են
առանցքայինը կամ կենտրոնականը:
Եվրոպայի ցանկացած վայր եվրոպական
մշակույթի

կենտրոն է. ցանկացած ազգ, ցանկացած
տարածաշրջան, ցանկացած քաղաք մեկ
ամբողջական մշակութային աշխարհի
կենտրոնն է: Այս բոլոր աշխարհները
միավորվելով ստեղծում են եվրոպական
ուրույն մշակույթը: Հայաստանը կարևոր է,
քանի որ այն եվրոպական տարածքի մի
մասն է, Եվրոպա՝ ավելի լայն իմաստով:

Միջմշակութային երկխոսությունը
կարող է նպաստել և կառուցել
փոխըմբռնում հասարակությունների
ներսում և հասարակությունների միջև:

Դրա վկայությունն այն է, թե որքանով
Եվրոպան կարելի է համար մշակութային
բազմազանության մոդել. դրա
ապացույցն է կենսունակ մշակույթն ու
ստեղծարարությունը, որը բխում է տարբեր
մշակույթների երկխոսությունից:

Այս ֆորումը ուրույն հնարավորություն
է ընձեռնում կարծիքներ փոխանակելու
և այս կարևոր ոլորտների՝ մշակույթի
և կրթության հետ կապված փորձը
համեմատելու համար: Այն ստեղծում
է հարթակ՝ ԵՄ անդամ երկրների

մասնագետների և մանկավարժների հետ
միջմշակութային երկխոսության
մեջ ներգրավվելու համար և խրախուսում

համագործակցություն
տեղական երաժիշտների
և երաժշտական
մանկավարժների հետ:

EU AMBASSADOR TO ARMENIA
H.E. MR. PIOTR ANTONI ŚWITALSKI

I should thank the organisers of this International Forum "Intercultural Dialogue: Music Education Paths" and warmly welcome its participants.

Komitas is a name which has a great symbolic significance. I am delighted that Komitas Museum-Institute should have been chosen to host this Forum marking Armenia on the map of the events of the European Year of Cultural Heritage.

In the Europe of culture there is no such a notion as a core or a centre. European culture has its centre anywhere in Europe. Any nation, any region, any city is the centre of a fully-fledged cultural world. All these worlds put together form the uniqueness of European culture. Armenia is important, because Armenia is part of the European space, Europe in its larger sense.

Intercultural dialogue can build and promote understanding within and between societies. It is a testimony of how much Europe is a model of cultural diversity and it proves the vitality and creativity that comes out of dialogue between different cultures.

This Forum provides a rare opportunity to exchange views and compare experiences in relation to this vital sectors - culture and education. It creates a platform to engage in intercultural dialogue with specialists and educators from EU Member states and stimulates collaboration with local musicians and music educators.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐ ԼԻԼԻԹ ՄԱԿՈՒՆՑ

Մեծ պատասխանատվություն և պատիվ է Հայաստանում հյուրընկալել Իտալիայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի և Լեհաստանի մշակութային կրթության առաջատար կենտրոնների և ինստիտուտների լավագույն ներկայացուցիչներին՝ «Միջմշակութային երկխոսություն. երաժշտական կրթության ուղիներ» խորագրով համաժողովի շրջանակում: Պատահական չէ, որ միջոցառումն անց է կացվում հայ ազգային երաժշտության հիմնադիրներից մեկի՝ Կոմիտաս վարդապետի ծննդյան 150-րդ հոբելյանին ընդառաջ:

Անձի բնականոն զարգացման գործում իր առանցքային դերակատարումն ունի երաժշտական կրթությունը: Դրա շնորհիվ ձևավորվում է հարուստ ներաշխարհ, գեղագիտական բարձր ճաշակ և առողջ աշխարհընկալում:

Ազգային երաժշտության զարգացման գործին միտված կրթական և մշակութային կենտրոնների առաքելությունն է մատաղ սերնդին կրթել և դաստիարակել ազգային ոգով և նրանց փոխանցել երաժշտական հարուստ ժառանգությունը:

Վստահ եմ, որ համաժողովի անցկացումը կընձեռի լավագույն փորձի փոխանակման, համագործակցային սերտ կապերի հաստատման և միջմշակութային երկխոսության խորացման հնարավորություն:

Հարգելի հյուրեր և մասնակիցներ, մաղթում եմ ձեզ արդյունավետ և կառուցողական աշխատանք:

**MINISTER OF CULTURE OF
THE REPUBLIC OF ARMENIA
LILIT MAKUNTS**

It is a great honor and privilege to host in Armenia the representatives of the leading cultural education centers and institutes of Italy, France, Germany and Poland within the framework of the international forum titled "Intercultural Dialogues: Music Education Paths".

It is no accident that the event is held towards Komitas Vardapet's 150th anniversary.

Music education plays a pivotal role in human development. It helps build a rich inner world, a strong sense of aesthetics and a healthy world outlook.

The educational and cultural centers committed to preserving and passing on the traditional music ought to educate the younger generation in a patriotic spirit and bequeath the rich musical legacy to them.

I am convinced that the present forum will enable the participants to share the best practices, forge close collaborative relations and deepen the cross-cultural dialogue.

I wish you every success in the valuable work that you have undertaken.

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ- ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՏՆՕՐԵՆ ՆԻԿՈՒԱՅ ԿՈՍՏԱՆԴԱՆ

Ողջունում եմ «Միջմշակութային երկխոսություն. երաժշտական կրթության ուղիներ» միջազգային ֆորումի անցկացումը Հայաստանում: Ուրախ եմ, որ Եվրամիության պատվիրակության հետ համատեղ հնարավոր դարձավ իրականացնել այս ձեռնարկը Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտում: Եվրոպական երաժշտության որոշ տարրեր հայ երաժշտական ուսումնական համակարգ են ներթափանցել դեռևս 18-րդ դարից սկսած: Ըստ էության Եվրոպայում կրթություն ստացած երաժիշտների ջանքերով կայացավ հայ կոմպոզիտորական արվեստը և հայ երաժշտական կրթական համակարգը: Խորհրդանշական եմ համարում այն, որ ֆորումն անց է կացվում Եվրոպական ժառանգության տարվա շրջանակներում և Կոմիտասի 150-ամյա հոբելյանին նվիրված տոնակատարությունների ինքնատիպ նախաբան է: Կոմիտասի կյանքն ու գործունեությունը ամանձնահատուկ հագեցած էր ազգային և Եվրոպական մշակույթների աղերսների որոնումներով, որոնք այսօր էլ որպես կամուրջ կարող են ծառայել հայ-Եվրոպական ամենատարբեր ձևաչափի փոխառնչությունների միջև: Այսօր էլ մեզ համար կարևոր է հաղորդակից լինել Եվրոպական իրականության մեջ երաժշտական կրթության խնդիրների լուծմանը, կրթական համակարգի մեթոդների մշակմանը, նաև հեռանկարային ու նոր սկզբունքների ձևավորմանը: Կարծում եմ, որ այս ձեռնարկը կնպաստի դրան: Շնորհակալ եմ Եվրամիության պատվիրակությանը, Հայաստանում Ֆրանսիայի, Իտալիայի Հանրապետությունների դեսպանություններին, Լեհաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարությանը, Երևանի Գյոթե

կենտրոնին՝ այս նախաձեռնության շրջանակներում մեզ հետ համագործակցելու և մեզ աջակցելու համար:

Բարի երթ եմ մաղթում միջազգային կրթամշակութային ֆորումին:

**DIRECTOR OF KOMITAS MUSEUM-
-INSTITUTE
Dr. NIKOLAY KOSTANDYAN**

Welcome to “Intercultural Dialogue – Paths of Musical Education” international forum which is held in Armenia. I am very glad that in cooperation with the delegation of the European Union we have implemented this undertaking in Komitas Museum – Institute. Some elements of the European music have penetrated the Armenian musical educational system back in the 18th century. In fact, the Armenian composing art and the Armenian musical educational system were finally settled due to the efforts of the musicians educated in Europe.

I consider it quite symbolic that this forum is held in the frames of the European Heritage Year and is a unique prelude for the celebrations dedicated to the 150th anniversary of Komitas. Komitas’s life and creative activities are specifically full of national and European cultural pleading searches which, even today, can serve as a bridge between Armenian and international collaborations of various formats. Today, still, it is significant for us to form a part of the solution to the musical education problems existing in the European reality, to be a part of methods development of the educational system, as well as the development of promising and new principals.

I want to extend my gratitude to the delegation of the European Union, the Embassies of France and Italy in Armenia, the ministry of culture of the Republic of Poland and Yerevan Goethe Center for the collaboration with us and for their support.

I wish the very best luck to the international educational-cultural forum.

ԾՐԱԳԻՐ

PROGRAM

Սեպտեմբերի 14, 2018

10:30-11:00 Գրանցում

11:00-11:30 Բացում

ՊՅՈՏՐ ՍՎԻՏԱԼՍԿԻ

Հայաստանում ԵՄ դեսպան, ողջույնի խոսք

ԼԻԼԻԹ ՄԱԿՈՒՆՑ,

ՀՀ մշակույթի նախարար, ողջույնի խոսք

ԱՐԱՅԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀՀ կրթության և գիտության նախարար, ողջույնի խոսք

ՆԻԿՈԼԱՅ ԿՈՍՏԱՆԴՅԱՆ

Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն, ողջույնի խոսք

11:30-13:00 Զեկուցումներ

11:30-12:00

ՏԱԹԵՎԻԿ ՇԱԽԿՈՒՆՅԱՆ (Հայաստան)

Երաժշտական կրթության Կոմիտասի հայեցակարգը

12:00-12:30

ՄԱՐԿՈ ՄԻՆԱ (Իտալիա)

Հիշողության ձևը. ակտիվ, մասնակցային և ամբողջական գործիքային ուսուցման մոդել Երաժշտական կրթության մեջ՝ ապագայի երաժշտի համար

12:30-13:00

ՎԵՆԱՆ ՄԱԵՍՏՐԱՉԻ (Ֆրանսիա)

Երաժշտության դասավանդումը Ֆրանսիայում

13:00-14:00 Ընդմիջում

14:00-17:00 Աշխատանոցներ

14:00-15:00

ՎՈԼՖԳԱՆԳ ՀԱՐՏՄԱՆ (Գերմանիա)

«Օրֆ–Շուլվերկ» աշխատանոց, մաս Ա

15:00-16:00

ԳՐԻԳՈՐ ԴԱՎԹՅԱՆ (Հայաստան)

Ռիթմ և շարժում

16:00-17:00

ՏԱԹԵՎԻԿ ՇԱԽԿՈՒՆՅԱՆ (Հայաստան)

Կոմիտաս և Գերմանիա. Երաժշտական կրթության մոդել Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտում

Սեպտեմբերի 15, 2018

11:30-13:00 Զեկուցումներ

11:30-12:00

ԼԻԼԻԹ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ (Հայաստան)

Երաժշտական կրթությունը թանգարանային միջավայրում.
ձևաչափեր և փորձառություն

12:00-12:30

ՎՈՒՏԳԱՆԳ ՆԱՐՏՄԱՆ (Գերմանիա)

Ստեղծագործական աշխատանք սկզբից. «Օրֆ-Շուվերկի»
սկզբունքները

12:30-13:00

ՍՆԱՎՈՄԻՐ ԶԱՄՈՒՇԿՈ (Լեհաստան)

Երաժշտական կրթությունը Լեհաստանում. անցյալ և ներկա

13:00-14:00 Ընդմիջում

14:00-17:00 Աշխատանոցներ

14:00-15:00

ՄԱՐԿՈ ՄԻՆԱ (Իտալիա)

Գրաֆիկական պարտիտոր. նոր մոտեցում հիմնական
երաժշտական և գործիքային ուսուցման համար

15:00-16:00

ՎՈՒՏԳԱՆԳ ՆԱՐՏՄԱՆ (Գերմանիա)

«Օրֆ-Շուվերկ» աշխատանոց, մաս Բ

16:00-17:00

ՆԻԿՈԼԱՅ ԿՈՍՏԱՆԴՅԱՆ

ՆԱՏՅԱ ՄԻՔԵԼԱՁԵ-ԲԱԽՍՈՒԽԱՆԻ

ԷՍԹԵՐ ՆԱԿՈԲՅԱՆ

ՏԱԹԵՎԻԿ ՇԱԽԿՈՒՆՅԱՆ

Շնորհանդես. **Քնարական երգեր**, «Հազար ու մի երգ»
մատենաշար, հատոր Ա, Երևան, 2018

17:00-18:00 Համերգ

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՆԱՎԱՍԱՐԴՅԱՆ (դաշնամուր)

«ՍՊԵՂԱՆԻ» Երգչախումբ

Գեղ. ղեկավար և խմբավար՝ **Սարինե Ավթանդիլյան**

14 September, 2018

10:30-11:00 Registration

11:00-11:30 Opening

H.E. Mr. PIOTR ANTONI ŚWITALSKI

EU Ambassador to Armenia

H.E. Ms. LILIT MAKUNTS

Minister of Culture of the Republic of Armenia

ARAYIK HARUTYUNYAN

Minister of Education and Science of the Republic of Armenia

Dr. NIKOLAY KOSTANDYAN

Director of Komitas Museum-Institute

11:30-13:00 Lectures

11:30-12:00

TATEVIK SHAKHKULYAN (Armenia)

Komitas's concept on music education

12:00-12:30

MARCO MINA (Italy)

The shape of memory: an active, participatory and holistic instrumental learning model in music training, for the musician of the future

12:30-13:00

VINCENT MAESTRACCI (France)

L'enseignement de la musique en France

13:00-14:00 Lunch break

14:00-17:00 Workshops

14:00-15:00

WOLFGANG HARTMANN (Germany)

Orff-Schulwerk workshop. Part I

15:00-16:00

GRIGOR DAVTYAN (Armenia)

Rhythm and motion

16:00-17:00

TATEVIK SHAKHKULYAN (Armenia)

Komitas and Germany: a model of music education at Komitas Museum-Institute

15 September, 2018

11:30-13:00 Lectures

11:30-12:00

LILIT HARUTYUNYAN (Armenia)

Music education in museum environment: models and practices

12:00-12:30

WOLFGANG HARTMANN (Germany)

Creativity from the beginning: the principles of "Orff-Schulwerk"

12:30-13:00

SŁAWOMIR ZAMUSZKO (Poland)

Musical education in Poland – past and present

13:00-14:00 Lunch break

14:00-17:00 Workshops

14:00-15:00

MARCO MINA (Italy)

The graphic score: for a new approach to basic musical and instrumental training

15:00-16:00

WOLFGANG HARTMANN (Germany)

Orff-Schulwerk workshop. Part II

16:00-17:00

NIKOLAY KOSTANDYAN

NATIA MIKELADSE-BACHSOLIANI

ESTER HAKOBYAN

TATEVIK SHAKHKULYAN

Presentation. **Lyrical Songs**, Volume A of "One Thousand and One Songs" series of folk songs, Yerevan, 2018

17:00-18:00 Concert

SVETLANA NAVASARDYAN (piano)

SPEGHANI Choir of Armenia

Artistic Director & Conductor **Sarine Avtandilyan**

ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ

CONTRIBUTORS

ԳՐԻԳՈՐ ԴԱՎԹՅԱՆ (Հայաստան)

Որպես երաժիշտ, կատարող և մանկավարժ՝ մասնագիտացած է հարվածային նվագարանների մեջ, «Կայթ», «Մենուա», «Կարին» և այլ երաժշտախմբերի անդամ է: Մեծաթիվ համերգներով հանդես է եկել Հայաստանում, Ռուսաստանում, Իտալիայում, ԱՄՆ-ում և այլ երկրներում: Ունենալով մշակութաբանության և հոգեբանության կրթություն՝ Դավթյանը ներգրավված է միջգիտակարգային գործունեության մեջ: Հետազոտություններն ուղղված են ռիթմի կազմակերպման առանձնահատկությունների պարզաբանմանը: Աշխատանոցներ է վարում ինչպես առանձին հարվածային նվագարանի առնչությամբ, նվագարանային խմբերի և անգամ ոչ նվագարանային՝ ռիթմ վերարտադրող զանազան միջոցների ներգրավմամբ:

GRIGOR DAVTYAN (Armenia)

As a musician, performer and music educator, Davtyan is specialized on percussions. He is a member of KAYT, MENUA, KARIN and other music bands. He is actively engaged in performance and pedagogical practice, tours with concerts and workshops over Armenia, Russia, Italy, USA and other countries. Being specialized in cultural studies and psychology, Davtyan is involved in interdisciplinary activities. His research is focused on rhythm and meter, their display in various music and their featured applications. Davtyan conducts workshops both related to separate percussion and groups of percussion instruments, including also various non-musical devices, which are capable of rhythmic display.

ՍԼԱՎՈՄԻՐ ԶԱՄՈՒՇԿՈ (Լեհաստան)

Երաժշտության դոկտոր է: Սովորել է Բացկիչի երաժշտության ակադեմիայում, Եժի Բաուրերի ստեղծագործական և Զբիգնև Ֆրիմանի ալտի դասարաններում: Ասպիրանտական դասընթաց է անցել Վարշավայի Շոպենի անվան երաժշտական ակադեմիայում: Դասավանդում է Գդանսկի Մոնյուժկոյի անվան երաժշտական ակադեմիայում: Մշակույթի և ազգային ժառանգության նախարարության Արվեստի և մշակույթի կրթության բաժնի գլխավոր մասնագետ է: 2018 թ.-ից նաև Եվրոպական խորհրդի փորձագետ է: Կոտրուի «Das neue sorbische Lied» կոմպոզիտորների միջազգային մրցույթի կրկնակի առաջին մրցանակակիր է (Գերմանիա, 2000 և 2003): Մասնակցել է երիտասարդ կոմպոզիտորների ութերորդ հանդիպմանը Ապելդոռնում (Հոլանդիա), որտեղ սովորել է Լուի Անդրիսենի և Մարտին Պադինգի մոտ (2002): 2005-ին, 2009-ին և երկու անգամ 2016-ին՝ Նրա ստեղծագործությունների ձայնագրություններն առաջադրվել են լեհական ձայնագրությունների արդյունաբերության «Ֆրիդերիկ» մրցանակի: 2016-ին «Իրական կյանքի երգ» խտասկավառակը, որը պարունակում է Նրա «Nasha Shkhapa» երգերը՝ Յոհաննա Ֆրեժելի և Մարիուշ Ռուտկովսկու կատարմամբ, ստացել է «L'Orphée d'Or – Prix de la SACD» մրցանակը: Զամուշկոյի ստեղծագործությունները կատարվել են Գերմանիայում, Նիդերլանդներում, Ռուսաստանում, իսպանիայում, Սլովենիայում և ԱՄՆ-ում:

ŚLAWOMIR ZAMUSZKO (Poland)

MusD 2nd degree, he graduated from the Bacewicz Music Academy in Łódź, where he studied composition with Jerzy Bauer and viola with Zbigniew Frieman. He also attended the Postgraduate Course in Composition at the Chopin Music Academy in Warsaw under the guidance of Marian Borkowski. At present he is an associate professor at the Moniuszko Music Academy in Gdańsk and chief expert at the Department of Art and Culture Education of Ministry of Culture and National Heritage. Since 2018 he is also an expert of Council of Europe. He won twice First Prizes at 'Das neue sorbische Lied' International Composers Competition in Cottbus, Germany (2000, 2003). He participated in the 8th International Youth Composers Meeting in Apeldoorn (Holland), where he studied further with Louis Andriessen and Martijn Padding (2002). In 2005, 2009 and twice in 2016 the recordings of his works were nominated for the 'Fryderyk' Award of the Polish recording industry. In 2016 the CD "real life song" with his songs "Nasha Shkhapa", performed by Joanna Freszel and Mariusz Rutkowski was awarded by "L'Orphée d'Or – Prix de la SACD". His compositions have been performed in concerts in Germany, Holland, Russia, Spain, Slovenia and the USA.

ՎՈԼՖԳԱՆԳ ՀԱՐՏՄԱՆ (Գերմանիա)

Սովորել է Վյուրցբուրգի համալսարանում (տարրական և միջին դպրոցների ուսուցիչ): Զալցբուրգի Մոցարտեում երաժշտության համալսարանի Օրֆի ինստիտուտում ուսանել է Բավարական պետական կրթաթոշակով: Մյունխենի Օրֆի մոդելով դպրոցների ուսուցիչ է: Ղեկավարել է Կլագենֆուրտի (Ավստրիա) Երաժշտական պետական կոնսերվատորիայի Գործիքային կրթության բաժինը, դասավանդել է Վիեննայի Երաժշտության համալսարանում և Օրֆի ինստիտուտում: Հեղինակ է Բավարական ռադիոյի երաժշտական կրթական հաղորդումների: Ներկայում վաղ մանկության երաժշտական կրթության մանկավարժություն և դիդակտիկա է դասավանդում Մուզիկենե կոնսերվատորիայում (Սան Սեբաստիանում Բասկերի երկրի երաժշտության բարձրագույն կենտրոն, Իսպանիա): Պեկինի և Շանհայի կոնսերվատորիաների հրավիրյալ պրոֆեսոր է, Սքոթ-Մյուզիքի գործիքային օժանդակության նյութի համախմբագիր: Ավելի քան 30 երկրներում վարել է Օրֆ-սեմինարներ:

WOLFGANG HARTMANN (Germany)

Studied at the University of Würzburg (teacher for elementary and secondary school), Bavarian State Scholarship for studies at the Orff-Institute/ "Universität für Musik Mozarteum Salzburg". Teacher at "Orff Model Schools" in Munich. Former head of the Instrumental Education Department at the State Conservatory of Music at Klagenfurt/Austria, lecturer at the "Universität für Musik Wien" and at the Orff Institute; author of music educational programs on "Bayerischer Rundfunk". Actually teacher for Pedagogy of Music and Didactics of Early Childhood Music Education at MUSIKENE Conservatory (Centro Superior de Música del País Vasco in San Sebastián, Spain). Visiting professor at the conservatories of Beijing and Shanghai. Co-Editor of instrumental instruction material by Schott – Music. Orff-seminars and workshops in more than 30 countries.

ԼԻԼԻԹ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ (Հայաստան)

Երաժշտագետ-միջնադարագետ,
Կոմիտասի թանգարան-
ինստիտուտի և Երևանի
Կոմիտասի անվան պետական
կոնսերվատորիայի գիտաշխատող
է, Երաժշտական գրադարանի
մատենագիտության,
ձայնագրության ու թվայնացման
բաժնի վարիչ: Լ. Հարությունյանը
ստացել է բակալավրի
և մագիստրոսի կոչում
Երևանի Կոմիտասի անվան
պետական Կոնսերվատորիայի
երաժշտագիտության
բաժնում: Ավարտել է
Նույն կոնսերվատորիայի
ասպիրանտուրան՝ Միեր
Նավոյանի ղեկավարությամբ: 2018
թ. ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտում
պաշտպանել է թեկնածուական
ատենախոսություն՝ «Ութձայն
համակարգը հայ հոգևոր
երգարվեստի միթթարյան
երգվածքում» թեմայով: Լ.
Հարությունյանի գիտական
հետաքրքրությունն ընդգրկում
է հայ հոգևոր և ժողովրդական
երգարվեստի խնդիրներ:

LILIT HARUTYUNYAN (Armenia)

Lilit Harutyunyan is a musicologist-mediievalist, Researcher at the Komitas Museum-Institute and at the Komitas State Conservatory in Yerevan, Head of the Bibliography, Recording and Digitization Department in Music Library. Harutyunyan received her Bachelor's and Master's Degrees from the Department of Musicology of the Komitas State Conservatory. She undertook her postgraduate studies the same conservatory under the supervision of Mher Navoyan. She defended her dissertation thesis on Eight-Mode System in the Armenian Chant of Mekhitarist Chant in 2018 at the Institute of Arts of the National Academy of Sciences of RA. Harutyunyan's research focuses on the study of Armenian folk and sacred music.

ՎԵՆՍԱՆ ՄԱԵՍՏՐԱԶԻ (Ֆրանսիա)

Ֆրանսիայի Հանրային կրթության
Նախարարության հանրային
կրթության գլխավոր տեսուչ:
Վենսան Մաեստրաչին գիտնական
է, երաշտագիտության թեկնածու,
ունի միջնակարգ ուսումնական
հաստատություններում
երաժշտության դասավանդման
վկայագիր, ինչպես նաև
երգչախմբային երգեցողության
և երաժշտության որոշ
ֆակուլտետներում դասավանդման
իրավունք: Վենսան Մաեստրոչին
20 տարի շարունակ դասավանդել
է երաժշտություն տարբեր
դպրոցներում: 1999 թվականին
Նա պաշտոն է ստանձնել
հանրային կրթության
տեսչությունում և այսօր կատարում
է փորձագետի, խորհրդատուի և
գնահատողի դերը Նախարարի,
վերջինիս խորհրդատուների և
Նախարարության կենտրոնական
տնօրենությունների համար:

VINCENT MAESTRACCI (France)

Inspecteur général de l'éducation
nationale
Ministère de l'éducation nationale
De formation scientifique,
violoniste, titulaire d'une maîtrise de
musicologie, du certificat d'aptitude
à l'enseignement secondaire (CAPES)
en éducation musicale et chant
choral et de l'agrégation de musique,
Vincent Maestracci a été professeur
d'éducation musicale dans divers
établissements scolaires durant 20 ans.
Il a été nommé en 1999 à l'inspection
générale de l'éducation nationale et
assure aujourd'hui auprès du ministre,
de ses conseillers et des directions
centrales du ministère un rôle
d'expertise, de conseil et d'évaluation.

ՄԱՐԿՈ ՄԻՆԱ (Իտալիա)

Սովորել է Միլանի Ջ. Վերդիի անվան կոնսերվատորիայում և Հռոմի La Sapienza համալսարանում: Երաժշտության դասավանդման մագիստրոսի աստիճան է ստացել Ֆորզինոնեի կոնսերվատորիայում և Մոդենայի երաժշտության հետազոտությունների ինստիտուտում: Վարպետության դասերի է հաճախել անվանի մասնագետների մոտ: Մի շարք միջազգային մրցույթների մրցանակակիր է: Կիթառ է դասավանդել Մոնոպոլիի Ն. Ռոտայի անվան կոնսերվատորիայում, Պրատոյի Ջ. Վերդիի անվան դպրոցում, Մոդենայի Վեկի-Տոնելլիի երաժշտական հետազոտությունների ինստիտուտում: Ֆերարայի Ջ. Ֆրեսկոբալդիի անվան կոնսերվատորիայում դասավանդել է մեթոդաբանություն՝ գործիքային ուսուցման և կատարողական արվեստի պատմության ոլորտում: Մարկո Մինան վարպետության դասեր է վարում Եվրոպայի, ԱՄՆ-ի, Ավստրալիայի, Ասիայի մի շարք հեղինակավոր երաժշտական հաստատություններում: Համերգային գործունեություն է ծավալում Եվրոպայի, ԱՄՆ-ի, Աֆրիկայի երկրներում: Ձայնագրություններ է իրականացրել BBC ռադիո 3-ի, RAI ռադիո 3-ի, Վատիկանի ռադիոյի, Ֆրանսիական, Սլովակյան և Ավստրիական ռադիոյի հետ: Երկացանկն ընդգրկում է Վերածնունդից մինչև դասական ու ռոմանտիկական կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ և ժամանակակից երաժշտություն:

MARCO MINA (Italy)

Studied at the G. Verdi Conservatory of Music in Milann and the University La Sapienza in Rome. He has a Master's Degree in Teaching Music (Instrumental Didactics and Performance) both at the Conservatoire of Music L. Refice in Frosinone and at the Istituto Superiore di Studi Musicali Vecchi-Tonelli in Modena. He graduated in Lute and continuo playing both at the S. Cecilia Conservatory of Music in Rome and A. Boito Conservatory of Music in Parma. He attended masterclasses with famous musicians. He obtained several prizes at national and international level, in both a solo and chamber music capacity. Mina has taught guitar at N. Rota Conservatory of Music in Monopoli, at the Scuola Civica di Musica G. Verdi in Prato, at the Istituto Superiore di Studi Musicali Vecchi-Tonelli in Modena, Methodology in the area of Instrumental Teaching and History of Performing Arts from renaissance to the contemporary music at the "G. Frescobaldi" Conservatory of Music in Ferrara. He holds master classes to some of the most prestigious musical institutions in Europe, US, Australia and Asia. He has given recitals for some of the most important venues in Europe, USA, Africa. His repertoire ranges from Renaissance and Baroque to classic-romantic composers on original instruments and contemporary music.

ՏԱԹԵՎԻԿ ՇԱԽԿՈՒԼՅԱՆ (Հայաստան)

Երաժշտագետ,
արվեստագիտության թեկնածու,
ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի
ավագ գիտաշխատող, Կոմիտասի
թանգարան-ինստիտուտի
գիտական բաժնի ղեկավար,
Կոմիտասի անվան պետական
կոնսերվատորիայի դասախոս,
Ավանդական երաժշտության
միջազգային խորհրդի (ICTM)
հայաստանյան պատասխանատու:
Թեկնածուական
ատենախոսություն պաշտպանել
է ՀՀ ԳԱԱ արվեստի
ինստիտուտում: Գրացի
համալսարանի Սիստեմատիկ
երաժշտագիտության կենտրոնում
կատարել է հետթեկնածուական
ուսումնասիրություն (Ավստրիա,
2014-2015): Հեղինակ է «Կոմիտասի
ստեղծագործության վաղ շրջանը»
մենագրության (2014) և շուրջ 30
գիտական հոդվածների, որոնք
տպագրվել են Հայաստանում,
ԱՄՆ-ում, Իտալիայում,
Ֆինլանդիայում, Լեհաստանում:
Դասախոսություններ և
աշխատանոցներ է վարել
Երևանում, Բուդապեշտում,
Ցյուրիխում, Չեստոխովայում,
Սանկտ Պետերբուրգում, Նոռմում,
Լուկայում, Գրացում, Տոկիոյում և
այլն:

TATEVIK SHAKHKULYAN (Armenia)

Musicologist, PhD in Art, Senior
Researcher at the Institute of Arts of
the National Academy of Sciences of
RA, Head of the Research Department
of the Komitas Museum-Institute,
Lecturer at the Komitas State
Conservatory, Liaison Officer for
Armenia at the International Council
for Traditional Music. She defended
her dissertation thesis at the Institute
of Arts of the National Academy
of Sciences of RA. In 2014-15, she
conducted post-doctoral research at
the Center for Systematic Musicology
of the Graz University in Austria.
Shakhkulyan is the author of a
monograph Komitas: His Early Creative
Period (2014) and edited volumes. She
is the author of a number of articles
published in Armenia, USA, Italy,
Finland and Poland. Shakhkulyan
has presented papers, as well as
conducted workshops in Yerevan,
Budapest, Zurich, Czestochowa,
St. Petersburg, Rome, Lucca, Graz,
Tokyo etc. Shakhkulyan's research
interests include Komitas's music and
musicological research, Armenian
folk music, counterpoint in Armenian,
Russian and in Western music, XX
century counterpoint.

ՋԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

LECTURES

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՏԱՅԵՑԱԿԱՐԳԸ

Տ. Շախկույան

Կոմիտասի բազմակողմանի գործունեության մեջ առանձին տեղ է զբաղեցնում մանկավարժական աշխատանքը: Նա երաժշտություն էր դասավանդում Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում: Ծրագիր ուներ Կոստանդնուպոլսում հիմնելու կոնսերվատորիա և այդ նպատակով աշակերտներ էր պատրաստում: Նրա հայեցակարգի հիմքում դասավանդման դասական (արևմտաեվրոպական և ռուսական) և ազգային ավանդական (ժողովրդական և հոգևոր երաժշտության վրա հիմնվող) սկզբունքների համակցումն էր: Կոմիտասի երաժշտության տեսության, հարմոնիայի և պատմության դասագրքերը հնարավորություն են տալիս հասկանալու նրա մոտեցումների համակարգը: Կոմիտասը երաժշտության տեսություն էր դասավանդում հայկական նոտագրության հիման վրա, այլ ոչ թե եվրոպականի, թեև ինքը հրաշալի տիրապետում էր թե՛ մեկին, թե՛ մյուսին: Ինչո՞ւ էր Կոմիտասը հիմնվում հայկական նոտագրության վրա: Ո՞րն է այս հանգամանքի առնչությունը հայ երաժշտության հիմքում ընկած հնչյունաշարերի մասին կոմիտասյան տեսության հետ, որը հիմնվում է կցվող, այլ ոչ թե հարևանությամբ տեղակայված տետրախորդների վրա: Սույն զեկուցման մեջ անդրադառնալու ենք այս հարցերին և քննարկելու ենք կոմիտասյան դասագրքերի բովանդակային և կառուցվածքային առանձնահատկությունները:

ՆԻՇՈՂՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԸ

Ակտիվ, մասնակցային և ամբողջական գործիքային ուսուցման մոդել երաժշտական կրթության մեջ՝ ապագայի երաժշտի համար:

Մ. Մինա

Սույն զեկուցման մեջ հիշողության թեման, որը վերաբերում է հետազոտությունների բազմաթիվ բնագավառների, այդ թվում՝ երաժշտությանը, դիտարկվում է որոշակի մեկնաբանական հեռանկարով, ըստ որի այն տեղակայվում է հոգեբանական-մանկավարժական հետազոտության և երաժշտական, վերլուծական ձևի հետազոտության ավելի մասնավոր ուղու մեջտեղում: Սկսելով այս «թեմատիկ խաչաձևումներից» ներկա ուսումնասիրությունը փորձում է կենտրոնանալ հիշողության վերաբերյալ մի դիտանկյունի վրա, որն անհայտ չէ առնվազն ներկայում հասանելի գրականության մեջ, սակայն դեռևս բավարար չափով գնահատված չէ մանկավարժական առումով՝ բնորոշելով նրա պարունակած ներուժի էությունը, բնույթը, ձևային կողմերը: Հիշողության թեմայով մանկավարժական հետաքրքրությունը, համակցվելով ամբողջական իմաստով ձևի հետ, որն այնուհետև ներառում է կառուցվածքի վերածված և ավարտուն ժեստերը,

համատեքստային պատկերները, կապված և կիսված հոգեբանական և հուզական վիճակները, վերլուծական-ձևային գործընթացները և այլն, այստեղ փորձում է լուսաբանել այն գործընթացները, որոնք կարգավորում են այս «խաչաձևումները»՝ կրթական համատեքստի և մասնավորապես՝ երաժշտության կատարողական արվեստի առնչությամբ: Այս բոլորը քննարկվում է՝ հաշվի առնելով հիշողության մասին վերջին շրջանի հետազոտությունները:

Գիտելիքի ֆունկցիոնալության վերաբերյալ հետազոտությունների ներկա ուղղությունները լայն առումով բազմազան են: Դրա ներսում այն դիտանկյունները, որոնք ավելի մշակված են հուզական և մարմնական չափումներ ներառող դիտանկյունների համեմատությամբ, արդեն XX դարի վերջին քսան տարիներից ձգտում են միտքը մեկնաբանել որպես «բաշխված»: Միտքն այլևս չի «ապրում» մեկ անհատի մեջ, այլ՝ անհատների՝ այն համատեքստում, որ նրանք ապրում և փոխակերպվում են, որն ինքնին այլևս չի կարող ուսումնասիրվել առանձին, այլ՝ ինտեգրացված եղանակով՝ նկատի ունենալով նրա մասերի դինամիկ միասնությունը, որոնք հարաբերակցվում են ուղեղի և մարմնի հետ և միասին վերածում օրգանիզմի:

Խոսելով հիշողության մասին՝ այսօր՝ անցյալի հետ համեմատությամբ, նշանակում է գործ ունենալ այլ և բազմակի դիտանկյունների հետ, որոնց պետք է դիմակայել ճշգրտորեն մարմնի մակարդակով, հուզականորեն, պահանջներով, հաճախ՝ այլ վերամեկնաբանությամբ, ինչը նյարդագիտական հետազոտությունը կարող է արտահայտել՝ այս կամ այն թեմայի մասին հարցադրումի առնչությամբ:

Կենտրոնանալով առարկայի «կրթելիության» հետ կապված գործընթացների վրա՝ երաժիշտ կատարողի մասնավոր պարագայում, անհատի պատմության, փորձառությունների միավորման և փոխակերպման առնչությունների, միջավայրի հետ գործակցության ընդարձակ տիրույթ է առաջանում: Այս հետազոտության մեջ, մասնավորապես, հիշողությունն ի հայտ է գալիս որպես բազմակոմպոզիցիոն, բազմաֆունկցիոնալ իրողություն, զարտուղում է բազմակի գործունեությամբ, որը տարբեր անհատների մոտ տարբեր է քանակական և էվոլյուցիոն իմաստով, դինամիկ և ենթակա «վերակարգավորման», բաղկացած բազմաթիվ տեսակետներից (ճանաչողական, հուզական, մարմնական, ընկալողական և այլն):

Եզրակացնում ենք, որ հիշողությունը մեծ հետաքրքրություն է պարունակում ուսուցման և մանկավարժության մեջ, որովհետև կարելի է վարկած առաջ բերել, որ կապ գոյություն ունի երաժշտական ինֆորմացիայի կազմակերպման (երբ երաժիշտը գործ է ունենում պարտիտուրի հետ) և ինֆորմացիան ձեռք բերելու (իր՝ երաժիշտի կատարողական գործողությունը) մոդալությունների միջև:

Հետազոտությունն այն եղանակների վերաբերյալ, թե ինչպես կարելի է ինֆորմացիան կուտակել, շարունակել և փոխակերպել, կարող է կարևոր մեկնաբանական բանալի լինել հասկանալու համար զարգացման այն ընթացքը, որը տեղի է ունենում հիշողությանն առնչվող բազմաբնույթ և բազմաձև գործունեության միջև, մասնավորապես՝ երաժիշտի հիշողության մեջ և այն միջավայրի, որտեղ նա ինքը փոխազդում է որպես երաժիշտ կայանալիս:

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱՎԱՆՂՈՒՄԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

Վ. Մաեստրաչչի

Ֆրանսիայում երաժշտության դասավանդման գործընթացը համատեղ ապահովում են Հանրային կրթության և Մշակույթի նախարարությունները: Հանրային կրթության նախարարությունը ստանձնում է պարտադիր կրթության պատասխանատվությունը բոլոր դպրոցականների համար մինչև 14 տարեկանը (դպրոց, այնուհետև քոլեջ), այնուհետև պարտադիր կրթությունն առաջարկվում է ուսումնարանների սաներին (->17/18 տարեկան): Իսկ Մշակույթի նախարարությունը ստանձնում է երաժշտության և պարի կոնսերվատորիաների մանկավարժական կառավարումը՝ երեխաներին, պատանիներին և երիտասարդներին առաջարկելով առավել տեխնիկական բնույթ կրող ուսուցում:

Դպրոցում և քոլեջում երաժշտության պարտադիր դասավանդումը ներառում է երկու բաղադրիչ. ձայնային և լսողական գործնական դասընթացներ: Ըստ էության, դրանք միտված են մի կողմից զարգացնելու յուրաքանչյուր աշակերտի ձայնային հմտությունները, երբ վերջինս աստիճանաբար յուրացնում է տարբեր թեմաներ, և մյուս կողմից ընտելացնում է լսողական հմտություններին և լսողական սրությանը՝ դրան զուգահեռ կերտելով համապարփակ երաժշտական մշակույթ: Կոնսերվատորիաներն առաջարկում են տեխնիկական բազմաթիվ դասընթացներ, որոնք փոխկապակցված են: Գործիքային կամ ձայնային դասընթացներն իրականացվում են տարրական ձևաչափով, սակայն կարող են հետագայում համալրվել երաժշտական բաղադրիչով (սոլֆեջիո), հարմոնիայով, անսամբլի երաժշտությամբ և այլն:

Դպրոցական բոլոր մակարդակներում դպրոցական հաստատություններն ու կոնսերվատորիաները միմյանց են կապվում տարբեր օղակներով: Թե՛ դպրոցում, թե՛ քոլեջում երաժշտական դասընթացներով դասարանները թույլ են տալիս կազմակերպել դպրոցական գրաֆիկն այնպես, որպեսզի իրականացվեն խորացված տեխնիկական դասընթացներ: Լիցեյում երաժշտական և պարի տեխնիկական ձայնի դասընթացները նախատեսում են համարժեք պայմաններ երիտասարդ արտիստների համար, որոնք նվիրվում են մասնագիտական կարիերային:

Ընդ որում՝ դպրոցական երգչախմբերը զարգանում են զանգվածային ձևով հանրային կրթության նախարարության ազդեցության ներքո, իսկ «դպրոցական նվագախմբերին» սատարում է Մշակույթի նախարարությունը՝ «Նվագախմբի բոլոր երաժիշտները» ծրագրի շրջանակներում:

Այս զեկուցումը կմանրամասնի Ֆրանսիայում այս ոլորտում տիրող իրավիճակը, որն աստիճանաբար ձևավորվել է 20-րդ դարի սկզբից ի վեր:

**ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ԹԱՆԳԱՐԱՆԱՅԻՆ
ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ.
ՁԵՎԱԶԱՓԵՐ ԵՎ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹՅՈՒՆ**

L. Հարությունյան

Կրթությունը թանգարանների՝ մշակույթի պահպանման կենտրոնների հիմնական գործառնություններից մեկն է: Յուրաքանչյուր թանգարան անկրկնելի է, և յուրաքանչյուրի կրթական դերը խիստ կարևոր է: Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտը նվիրված է հայ ազգային կոմպոզիտորական դպրոցի հիմնադիր, երաժշտագետ և ուսուցիչ Կոմիտաս Վարդապետի կյանքին ու գործունեությանը: Այստեղ թանգարանի հիմնադրման առաջին իսկ օրերից գիտակցվել է Կոմիտաս Վարդապետի ժառանգությունը այցելուներին փոխանցելու կարևորությունը՝ անկախ տարիքային և սոցիալական խմբերից, լեզվից ու ազգությունից: Մեր ելույթի նպատակն է քննարկել հետևյալ խնդիրները. ինչպիսիք են թանգարանի երաժշտական կրթության տեսակներն ու ձևաչափերը, ինչպես միաժամանակ առնչակցվել ն երաժիշտ, ն ոչ երաժիշտ մասնակիցների հետ, ինչ տեսակի և քանակի երաժշտական տեղեկատվություն ու փորձառություն կարելի է փոխանցել թանգարանային կրթական ծրագրերի ընթացքում:

**ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՍԿԶԲԻՑ.
«ՕՐՖ-ՇՈՒԿԵՐԿԻ» ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԸ**

Վ. Հարտման

Կարլ Օրֆը երբեք նպատակ չի ունեցել ստեղծելու ավարտուն երաժշտական մանկավարժական համակարգ, որի բոլոր ճյուղերը միավորելով՝ մենք միանում ենք «երաժշտական կրթությանը»: Նրա գաղափարն էր հավելել կարևոր դիտանկյուն, որը սովորաբար բացակայում է ավանդական երաժշտական կրթության մեջ: Նա ցանկանում էր երեխաներին օգնել «ստեղծել իրենց սեփական երաժշտությունը» հենց սկզբից, դասարանի միջավայրում, դասընկերների հետ խմբային աշխատանքով: Կարլ Օրֆի հիմնական նպատակն էր զարգացնել յուրաքանչյուր երեխայի գեղարվեստական անհատականությունը՝ որպես հիմնական խթան չենթադրելով երաժշտի կամ պարողի մասնագիտական կարիերա: Օրֆի և նրա համահեղինակ Գունիլդ Քիթմանի հրատարակած երաժշտական ստեղծագործությունները պիտի օրինակ լինեին հնարավոր այն արդյունքների համար, որոնք երեխաները պիտի ձեռք բերեին՝ ղեկավարվելով մանկավարժական և գեղարվեստական զգայնությամբ օժտված ուսուցչի կողմից: Իհարկե, այս ինքնօրինակ նյութը, որը քաղվել է 1948-ից գործող մանկավարժական ռադիոհաղորդումից, այլևս չի կարող դիտարկվել որպես Օրֆի մանկավարժության միակ աղբյուրը: Պետք է ներառվի էթնիկ տարբեր ծագման, ինչպես նաև

տարբեր կարգերի պատկանող երաժշտությունը՝ երաժշտության այսօրվա ընկալումը հաղթահարելու համար: չետևաբար՝ մենք պետք է հարցնենք. «Ինչն է այսօր բնութագրում Օրֆի մանկավարժության մեկ դասը, եթե այն հիմնվում է ոչ այլ բանի, քան Կարլ Օրֆի երաժշտության վրա»: Այսօր մենք «Օրֆ-Շուվերկի դասավանդումը» կապում ենք որոշ առանձնահատկությունների առկայության հետ, որոնք պետք է ներկա լինեն Օրֆ-Շուվերկի բոլոր դասերում. երաժշտության արտահայտումը երգեցողության, պարի և խաղի, ինչպես նաև խոսքային արտահայտման միջոցով. պարզ նվագարաններ պիտի մասնակցեն, պետք է լինի մասնավարժական գործընթաց, որը տանում է դեպի գեղարվեստական արդյունք, ստեղծագործականություն հանկարծաբանության մեջ և տարրական ստեղծագործություն:

Սույն փիլիսոփայությանը հետևելով՝ մենք կտեսնենք, որ «Օրֆ-Շուվերկի» այս սկզբունքները կարող են վերաբերել երաժշտական կրթության ցանկացած բնագավառի՝ վաղ մանկությունից, դպրոցական կրթության տարբեր մակարդակներից մինչև ավագների և հատուկ կարիքներով մարդկանց հետ աշխատանքը: «Օրֆ-Շուվերկը» կարող է կիրառվել նաև տարբեր մշակութային համատեքստերում, եթե մենք օգտագործենք համապատասխան երգեր, պարեր և մշակութապես համապատասխան այլ ելակետեր:

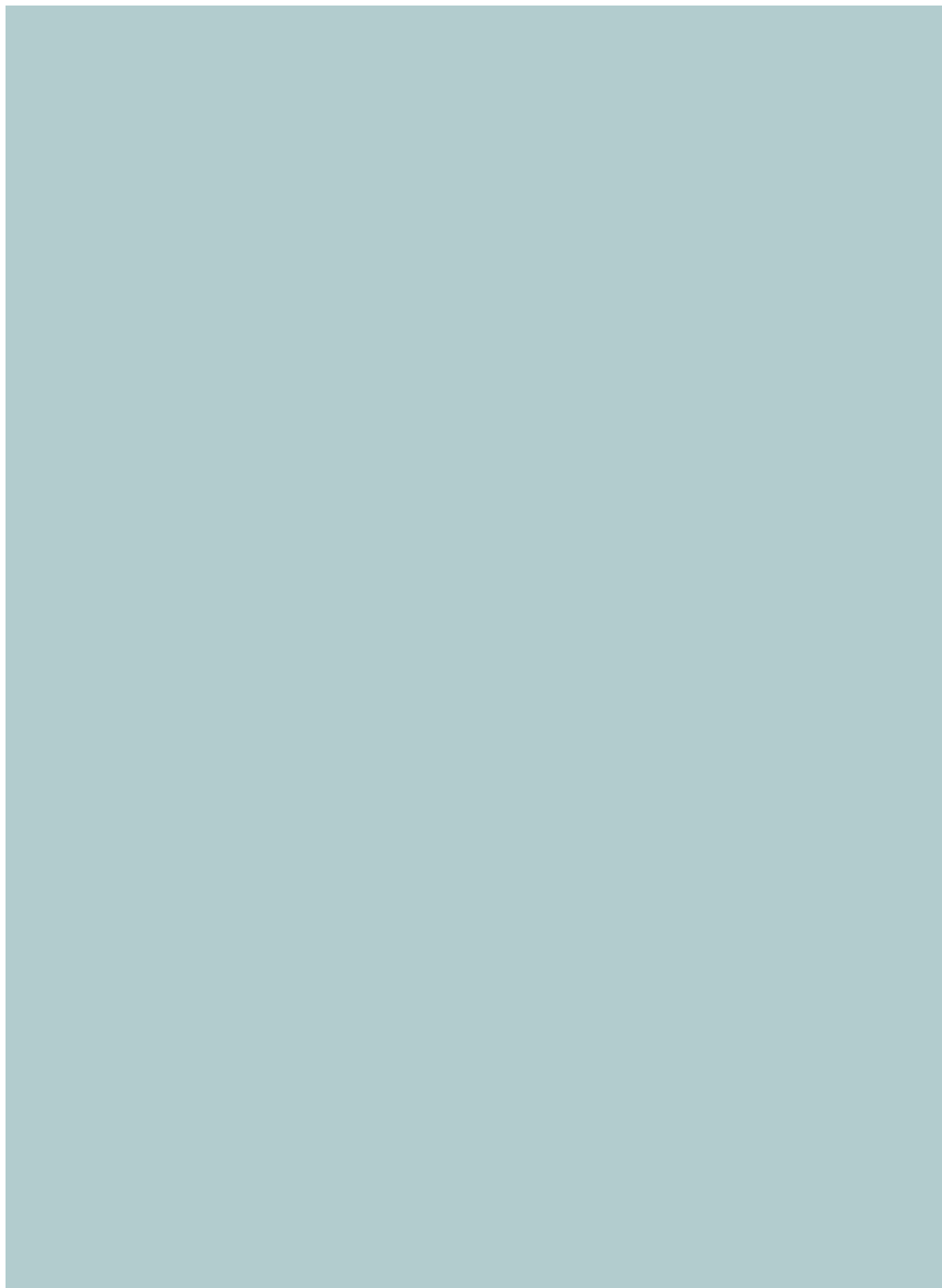
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ԼԵՆԱՍՏԱՆՈՒՄ. ԱՆՑՑԱԼ ԵՎ ՆԵՐԿԱ

Ս. Զամուշկո

Լեհաստանում երաժշտություն դասավանդելու ավանդույթն սկսվում է 1810-ից՝ Վարշավայի Ազգային թատրոնի Վոյչեխ Բոգուսլավսկու դրամայի դպրոցի հիմնադրումով: Այսօր այդ դպրոցի գործունեությունը շարունակվում է Ֆրեդերիկ Շոպենի անվան երաժշտության համալսարանի միջոցով: Երկրորդ աշխարհամարտից և Լեհաստանի՝ անկախության ձեռքբերումից հետո բազմաթիվ կենտրոններում հիմնադրվեցին կոնսերվատորիաներ և երաժշտական դպրոցներ: Երաժշտական դպրոցների մեծամասնությունը հիմնադրվեց 1945-ից հետո: Դրանից ի վեր սկսեց զարգանալ արվեստի կրթության համակարգը՝ նույնպես, որը քիչ փոփոխություններով գոյություն ունի մինչև այսօր: 1989-ից տեղի ունեցող քաղաքական և տնտեսական փոխակերպումը նոր հնարավորություններ ստեղծեց մասնավոր արվեստի դպրոցների բացման համար, որը մեկ այլ հիմնային դարձավ Լեհաստանում երաժշտական կրթության զարգացման համար:

Ներկայում Լեհաստանում կա 7 երաժշտական բարձրագույն կրթության հաստատություն և 744 դպրոց, որոնք կրթում են 6-18 տարեկան պատանիների: 629 դպրոց ունի հանրային դպրոցի իրավունք: չեղինակը կներկայացնի Լեհաստանում երաժշտական կրթության ինստիտուցիոնալ զարգացման պատմությունը վերջին 200 տարիների ընթացքում և հանգամանորեն կնկարագրի, թե ինչպես է գործում լեհական երաժշտական կրթական համակարգը՝ անդրադառնալով նաև իրավական դիտանկյուններին:

KOMITAS'S CONCEPT ON MUSIC EDUCATION

T. Shakhkulyan

Music pedagogy occupies an important place in Komitas's multi-dimensional activity. He was a music teacher at Gevorgian Seminary in Etchmiadzin. Founding a conservatory in Constantinople was among his fundamental projects, and for that purpose he was preparing students to work with. In the basis of Komitas's concept on music education laid the idea of juxtaposing from the one hand, the elements of Western classical pedagogy and, from the other hand, the national traditional principles of didactics. Komitas's textbooks on Music theory, Harmony and Music history allow understanding the system of Komitas's approach in music education. Komitas used to teach music theory based on Armenian notation, rather than the Western one, although he himself perfectly possessed both of them. Why did Komitas use Armenian notation? It was Komitas to invent that conjunct rather than disjunct tetrachords laid in the basis of Armenian traditional music. Are there any relations between priority of Armenian notation by Komitas and Armenian music modes? In this lecture, I will focus on those questions and discuss the content and structure of Komitas's textbooks.

THE SHAPE OF MEMORY

An active, participatory and holistic instrumental learning model in music training, for the musician of the future.

M. Mina

In this essay the theme of memory - a theme dear to many fields of investigation, in addition to the musical - is faced by a particular interpretative perspective that places it halfway between psycho-pedagogical research and a more specific path of investigation of a musical, analytical-formal type, from the characteristics, I would say, holistic. Starting from this "thematic intersection", the present study tries to focus on an aspect that is not completely unknown about memory- at least in the specific literature currently available, but perhaps still not sufficiently valued specifically in a pedagogical sense - thus determining the identification of all the potential that this possesses, the characteristics, the formative aspects.

Pedagogical interest on the theme of memory, in union with that of form - form in a holistic sense, which then collects structured and finalized gestures, contextual images, psychological and emotional states connected and shared, properly analytic-formal processes, etc. - it focuses here, in fact, on the minimum attempt to enunciate the processes that regulate these "intersections" in relation to educational contexts and in the specific in music performance. All this by reviewing primarily those that are the main studies, the most recent, on the theme of memory.

The current directions of research on the functionality of knowledge, in a

broad sense - and distinguishing, within it, aspects that are more appropriately elaborative from aspects involving the emotional and bodily dimensions - tend, now, already from the last twenty years of the 20th century, to a interpretation of the mind as "distributed". A mind that does not "reside" more alone in the individual, but also in individuals, in the contexts that they live and transform; a mind that, in itself, can no longer be studied separately, but in an increasingly integrated way; considering the dynamic unity of its parts, which correlate it to the brain, to the body, and make it, together with them, an organism.

In this sense, talking about memory, today, compared to the past, also means dealing with other and multiple considerations that the research proposes to our attention, considerations that must be confronted precisely with the body level, emotional, with the demands, often re-interpretative, which neuro-scientific research can produce if asked about these and other topics.

In focusing on the processes related to the "educability" of the subject - in this specific case of the musician, the performer - a wide range of relationships emerges between individual, personal history, consolidation and transformation of experiences, interaction with learning environments. In this study, in particular, a consideration of the memory, multi-composite and multi-functional, emerges; modulated by multiple activities, different among individuals, in a qualitative and evolutionary sense, dynamic and subject to "rearrangements", composed in and decomposable by a plurality of points of view (cognitive, emotional, bodily, perceptual, etc.).

In conclusion, a consideration of the memory of great interest for training and pedagogy emerges, because can be hypothesised a relationship between the modalities with which information - music information in the specific - is organized (in the act in which the musician deals with the score) and the modalities with which such information is retrieved (in the performative act of the musician himself). A study on the ways in which information can be stored, processed and transformed can be a significant interpretative key for understanding the development processes that occur between polygous and polymorphic activities concerning memory - in particular the memory of musician - and the environments in which he interacts by constructing himself as a musician.

L'ENSEIGNEMENT DE LA MUSIQUE EN FRANCE

V. Maestracci

L'enseignement de la musique en France relève conjointement du ministère de l'éducation nationale et du ministère de la culture. A l'éducation nationale revient la responsabilité d'un enseignement obligatoire pour tous les élèves jusqu'à l'âge de 14 ans (école puis collège), puis proposé aux élèves qui le souhaitent au lycée (->17/18 ans). Au ministère de la culture revient le pilotage pédagogique des conservatoires de musique et de danse qui, pour les enfants, adolescents et jeunes adultes qui s'y engagent, proposent une formation davantage technique.

L'enseignement obligatoire de la musique à l'école puis au collège associe deux

grandes composantes : la pratique vocale et la pratique d'écoute. Il s'agit de développer, d'une part la technique vocale de chaque élève lui permettant d'aborder progressivement des répertoires diversifiés et exigeants, d'autre part les habitudes d'écoute et l'acuité auditive tout en forgeant une culture musicale organisée dans le temps et l'espace.

Les conservatoires proposent de nombreux parcours de formation technique qui peuvent être associés les uns aux autres. La formation instrumentale ou vocale en forme l'ossature mais peut être complétée par la formation musicale (solfège), l'harmonie, la musique d'ensemble, etc.

A tous les niveaux scolaires, divers dispositifs associent établissements scolaires et conservatoires. À l'école et au collège, les classes à horaires aménagés musicales (CHAM) permettent d'organiser le temps scolaire pour mener des études techniques approfondies. Au lycée, la voie technique de la musique et de la danse (TMD) accueille dans des conditions équivalentes des jeunes artistes qui se destinent à une carrière professionnelle.

Par ailleurs, les chorales scolaires se développent massivement sous l'impulsion du ministre de l'éducation nationale lorsque les « orchestres à l'école » sont portés par la ministre de la culture par le programme Tous musiciens d'orchestre.

Cette intervention détaillera les différents aspects de cette situation française construite progressivement depuis le début du XXe siècle.

MUSIC EDUCATION IN MUSEUM ENVIRONMENT: MODELS AND PRACTICES

L. Harutyunyan

Each museum is unique. For all museums, however, their educational role is crucial. Komitas Museum-Institute is dedicated to Komitas Vardapet, the key figure of the development of Armenian art music, as well as ethnomusicology and music education. Here, since the first days of our Museum, we realized the importance of sharing Komitas Vardapet's heritage musical experience with our visitors of all different social and age groups, also regardless of nationality and language. My lecture aims to discuss the following issues: which are the types, models and formats of music education? How do we contact with our visitors, both musicians and non-musicians? Which kind and what amount of musical information can be shared through the Museum Educational Programs?

CREATIVITY FROM THE BEGINNING: THE PRINCIPLES OF "ORFF-SCHULWERK"

W. Hartmann

Carl Orff never intended to create a complete music pedagogic system,

incorporating all branches which we connect with 'music learning'. His idea was to add an important aspect that normally falls short in traditional music education. He wanted to help children to 'make their own music' from the beginning, best in the environment of the classroom, in teamwork among the classmates. Carl Orff's main goal was to develop the artistic personality of every child, not thinking in a starting impulse for a professional career as musician or dancer. The music pieces that he and his coauthor Gunild Keetman published should be understood as examples for possible results which children could achieve, tutored by a pedagogical and artistic sensitive teacher. Of course this original material which derived from a pedagogical broadcast program, starting in 1948, cannot anymore be seen as the only reference to the "Orff-Schulwerk". Music of different ethnic provenance has to be included as well as music of different categories in order to cope with the nowadays' perception of music. Consequently we have to ask: "What characterizes today a lesson of Orff-Schulwerk, if it is based on anything but on the music of Carl Orff?" Today we connect "teaching Orff-Schulwerk" with the presence of some features, which should be present in all Orff-Schulwerk classes: - The expression of music by singing, dancing and playing, also through verbal expression; - simple instruments should be incorporated; - there has to be a pedagogical process that leads to an artistic result; - creativity in improvisation and elemental composition.

Following this philosophy we will recognize that these "Principles of Orff-Schulwerk" can be applied in every field of music education, from early childhood, different levels of school education to the work with seniors and people with special needs. It also can be implemented in a different cultural context, if we use adequate songs, dances and other culturally relevant starting points.

MUSICAL EDUCATION IN POLAND – PAST AND PRESENT

S. Zamuszko

The traditions of music teaching in Poland begin in 1810 with the foundation of Wojciech Bogusławski's Drama School at the National Theater in Warsaw. The activity of this school is continued today by the Fryderyk Chopin University of Music. After WW I and regaining the independence of Poland in many centers conservatories and music schools were established. Most music schools were founded after 1945. Since then, the art education system has also begun to evolve, which has survived with minor changes to the present day. The political and economic transformation from 1989 opened the possibility to set up private art schools, which is another milestone in the development of music education in Poland.

At present in Poland there are 7 higher music schools and 744 schools educating youth from 6 to 18 years of age. 629 schools have the rights of a public school. The author will present the history of institutional development of music education in Poland over the last 200 years and will describe in detail how the system of Polish music education functions. The lecture will also contain legal aspects of artistic education in Poland.

ԱՇԽԱՏԱՆՈՑՆԵՐ

WORKSHOPS

«ՕՐՖ-ՇՈՒԼՎԵՐԿ» ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ

Վ. Հարտման

Կարլ Օրֆի մանկավարժական մտածելակերպում երգեցողությունը, պարը և գործիքային նվագը հավասար կարևորության գեղարվեստական արտահայտություն են: Աշխատանոցը ցույց կտա տարբեր օրինակներ, թե ինչպես կարող է «Օրֆ-Շուլվերկի» տեսլականը կիրառվել գործնականում: Կլինեն տարբեր ելակետեր (ռիթմ, հանգ, պատկեր, պատմություն և այլն): Դրանցից յուրաքանչյուրը նախաձեռնում է ստեղծագործական գործընթաց, որը համապատասխանաբար հանգեցնում է գեղարվեստական արդյունքի: Ուսուցիչը պետք է լինի այնքան բաց, որ աշակերտներից (մասնակիցներից) եկող գաղափարներն օգնեն կիսել այդ արդյունքը:

ՌԻԹՄ ԵՎ ՇԱՐՃՈՒՄ

Գ. Դավթյան

Այս աշխատանոցի ընթացքում սովորում և վերարտադրում ենք երաժշտական ռիթմաչափական տարբեր միավորներ: Դրա համար կիրառում ենք զանազան հարվածային նվագարաններ և նվագարանային ֆունկցիա չունեցող զանազան միջոցներ, որոնք ունակ են ռիթմ արտահայտելու: Աշխատանքը խմբային է, և յուրաքանչյուր մասնակից, ղեկավարի ուղղորդման համաձայն, պատասխանատու է սովյալ չափի որոշակի բախման համար: Աշխատանոցը զարգացնում է խմբային աշխատանքի մտածելակերպ, որի պարագայում ամբողջական նախագիծը առանց համագործակցության չի կարող կայանալ: Մասնակցության համար երաժշտական կրթություն չի պահանջվում: Աշխատանոցի արդյունքում ձևավորվում է 4/4, 3/4, 6/8 չափերը միմյանցից տարբերակելու ունակություն: Ավելին, մասնակիցները վերարտադրում են հայկական ժողովրդական երաժշտության մեջ տարածված 7/8, 9/8 և այլ չափեր:

ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՎ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Երաժշտական կրթության մոդել Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտում

Տ. Շախկուլյան

Այս աշխատանոցը ներկայացնելու է երաժշտական կրթական ծրագրերի մի ձևաչափ, որը մշակվել և ներդրվել է Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտում: Ծրագրի առաջին մասում աշխատանոցի ղեկավարը ներկայացնում է նախապես ընտրված թեման՝ խնդիր ունենալով լինելու հասկանալի երաժշտական կրթություն չունեցողների համար և միաժամանակ հետաքրքիր՝ երաժշտության մեջ մասնակցային ներգրավվածություն ունեցողների կամ երաժիշտների համար:

Աշխատանցի երկրորդ մասում ղեկավարի օգնությամբ մասնակիցները սովորում են վերարտադրել այն, ինչ սովորել են առաջին մասում: Կոմիտաս Վարդապետը մոտ առնչություններ ուներ գերմանական մշակույթի հետ: Նա սովորել է Բեռլինի Հումբոլդտի համալսարանում և Ռիխարդ Շմիդտի մասնավոր կոնսերվատորիայում: Միջազգային երաժշտական ընկերության հիմնադիր անդամներից էր: Հոդվածներ էր տպագրում գերմանական մասնագիտական հանդեսներում: Նեղինակ է գերմանական պոեզիայի վրա հիմնվող երգերի ու խմբերգերի: Այս աշխատանցի ընթացքում անդրադառնում ենք Կոմիտասի՝ գերմանական մշակույթի հետ ունեցած առնչություններին: Մասնակիցները սովորելու են որոշ նմուշներ Կոմիտասի գերմանալեզու երկացանկից:

ԳՐԱՖԻԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻՏՈՒՐ **Նոր մտեցում երաժշտական և գործիքային** **հիմնական ուսուցման համար**

Մ. Մինա

Ննչյունի և գրաֆիկական նշանի, հնչյունի արվեստի և տեսողական արվեստի առնչությունը առաջ է բերել XX դարի բազմաթիվ գրական և երաժշտագիտական անդրադարձեր, ինչպես նաև գրավել է 900-ականների մի շարք կարևոր երաժիշտների և կոմպոզիտորների հետաքրքրությունը: Այս առումով անդրադարձերից շատերը կենտրոնացել են երկու արտահայտչական և գեղարվեստական ձևերի «համեմատության» հնարավորության վրա. գծեր, ծավալներ, գույներ և դրանց հնարավոր փոխհարաբերությունը երաժշտական լեզվի և իր իսկ՝ հնչյունի հետ՝ իր ամենից խորը և ինքնատիպ իրականության մեջ: XX և XXI դարերի միջև «իմպրովիզացիան» և «կատարման» գաղափարը ժամանակակից երաժշտության մեջ կիրառել են պատկերն ամբողջությամբ, լինի դա գեղանկար, լուսանկար, թե պարզ գրաֆիկական նշան, որպեսզի այն ֆունկցիոնալ դարձնեն երաժշտական արտահայտչականության համար:

Իրականում մեր ուշադրության փոփոխումը երաժշտականից և գրականից դեպի կոգնիտիվ, նյարդագիտական և հոգեբանական ոլորտներ՝ նկարելու, գունավորելու, գրաֆիկական նշանների միջոցով արտահայտելու ունակությունը բնութագրում է երեխային վաղ մանկությունից՝ նրան թույլ տալով արտահայտել զգացմունքների, վախերի, ցանկությունների և հույսերի ամբողջականությունը, որն այլ կերպ արտահայտելի չէ: Դրան հակառակ՝ կարող ենք ասել, որ նկարչությունն անգամ այդ զգացմունքների «առարկայացումն» է, որոնք առանց գրաֆիկական նշանի երեխային ծանոթ չէին լինի: Դրանք անգամ «ճանաչելի» չեն լինի ծնողի համար, որը հիմնարար կապ երեխայի հետ չունի և երեխայի վախերը, ցանկությունները, ուրախություններն ու տխրությունները միջամտելու գործիք չունի: Ի վերջո, դրանք անճանաչելի են անգամ մանկական թերապևտին և հոգեբանին: Սույն աշխատանքը միավորում է երկու ոլորտները՝ երաժշտական

և գործիքային դասավանդման նոր մեթոդաբանությամբ, որը հիմնվում է հիմնական երաժշտական վարժանքում երեխայի ակտիվ (մասնակցային) ներգրավմամբ: Էսքիզը և հետևաբար գրաֆիկական պարտիտուրը բացառիկ միջոցներ են երաժշտական ուսուցման առաջին քայլերից հասկանալու համար երաժշտության արտահայտչական ֆունկցիան, որը սխալմամբ դարեր շարունակ համարվել է արտահայտչական և գեղարվեստական այլ ձևերից «տարբեր» և, ավելի վատ, անարտահայտելի:

Գրաֆիկական պարտիտուրը, որպես երաժշտական լեզվի գործիք և որպես փոքրիկ երաժշտի ստեղծագործական գործողություն, երեխային թույլ է տալիս զարգացնելու և խորությամբ հասկանալու հնչյունի և հուզական արտահայտչականության միջև կապը:

ORFF-SCHULWERK WORKSHOP

W. Hartmann

In the pedagogic thinking of Carl Orff singing, dancing and instrumental playing are artistic expressions of equal importance. The workshop will give different examples how the vision of Orff-Schulwerk can be put into practice. There will be different starting points (a rhythm, a rhyme, a picture, a story...). Each of them initiates a process of creativity which leads consequently to an artistic result. The teacher should be so open, that the ideas which come from the students (participants) help to shape this final outcome.

RHYTHM AND MOTION

G. Davtyan

During this workshop we learn and produce different rhythmic and metrical patterns. For this purpose we employ various percussion instruments, as well as various devices which do not have any function of music instrument, but are able to perform rhythm. The process is conducted with a group, and each participant is responsible for a definite beat in the given meter. The workshop promotes to team work thinking abilities, while no rhythm can be produce without collaboration with the others. No music education is necessary for participation. In the result of the workshop, ability to recognize $4/4$, $3/4$, $6/8$ meters will be developed. Moreover, the participants will perform rhythmical patterns which are typical to Armenian folk music, such as $7/8$ and $9/8$.

KOMITAS AND GERMANY

A model of music education at Komitas Museum-Institute

T. Shakhkulyan

The proposed workshop represents a format of music education programs, which has been developed and input in the frames of the educational programs of the Komitas Museum-Institute. In the first part of the workshop, the conductor presents the selected topic having the task to be informative for the participants both with and without active participation to music. In the second part of the workshop, the participants themselves with the aid of the conductor practically reproduce what they have learnt during the first part. Komitas Vardapet had close relations to German culture: he studied at Humboldt University and attended Richard Smidt private Conservatory. He was a founding member of the International Music Society. He published articles in German. To be especially noticed is his article on Armenian Church music, which was published in *Sammelbände der Internationalen Musikgesellschaft*.

He authored a number of works based on the poetry of German poets etc. This workshop will present Komitas's relations to the German culture, then the participants will learn to sing sample songs from Komitas's German repertoire.

THE GRAPHIC SCORE

For a new approach to basic musical and instrumental training

M. Mina

The relationship between sound and graphic sign, between sound art and visual art, attracted an extent of literary and musicological reflections during the XX century and, of course, attracted the interest of some of the most important musicians and composers of the 20th century itself. Most of the reflections in this sense have focused on the possible "comparability" of the two expressive and artistic forms; lines, volumes, colors and their possible relationship with the musical language, with the sound itself in its most profound and original reality. Between XX and XXI centuries then the "improvisation" and the concept of "performance" in contemporary music have used the image to the full - be it a painting, a photo or simple graphic signs - to make it functional to a musical expression.

In reality - shifting now our attention from the musical and literary to the cognitive, neuro-scientific and psychological fields - the aptitude to draw, color, express through graphic signs, characterizes the child from an early age allowing him to express a totality of feelings, emotions, fears, desires and hopes, not otherwise expressible. On the contrary, we can say that drawing, in this existential phase, is even a form of "objectification" of those sentiments which, without the graphic sign, would not otherwise be known to the child himself. They would not even be "recognizable" to the parent who would lack fundamental contact with his child, who would also lack an instrument for intercepting the child's fears and desires, joys and sorrows. Finally, they would not be recognizable either to the child therapist, to the psychologist, in the case of character or learning disorders.

The present work is concerned, combining the two main areas, with a new methodology for musical and instrumental teaching that is based on an active, and non-passive, involvement of the child in basic musical training. The sketch, and therefore the graphic score, are exceptional tools for understanding - from the first steps of musical learning - of the expressive functions of music, erroneously considered for centuries "different" from other expressive and artistic forms or, even worse, inexpressible.

The graphic score, as an instrument of the musical language as well as a creative act of the little musician, better if prefixed to the learning of the specific musical notation - or at least together with it - allows the child to develop and grasp in depth the link between sound and emotional expression.

ՇՆՈՐՀԱՆԴԵՍ

PRESENTATION

ՔՆԱՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

**«Հազար ու մի երգ» ժողովրդական երգերի մատենաշար,
հատոր Ա, Երևան, 2018
Երևանի Գյոթե ինստիտուտի և DVV International-ի
հետ համագործակցությամբ**

Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտը մեկնարկել է «Հազար ու մի երգ» հայ ժողովրդական երգերի մատենաշարը: 2018-ին լույս է տեսել Ա հատորը, որը նվիրված է քնարական երգերին՝ գրառված 1890-ականներից մինչև մեր օրերը: Ժողովածուն ընդգրկում է 50 երգ Կոմիտաս Վարդապետի, Սպիրիդոն Մելիքյանի, Միհրան Թումաճանի, Արշակ Բրուտյանի, Ալինա Փահլևանյանի և ուրիշների գրառումներից: Բանաստեղծական տեքստերը ներկայացված են հայերեն բնագրով, ՀԲՄ միջազգային գիտական տառադարձմամբ և անգլերեն թարգմանությամբ: Կազմել, թարգմանել և խմբագրել է Տաթևիկ Շախկուլյանը, երգերի ընտրությունը և նոտային շարվածքն իրականացրել են Անահիտ Մուղալյանը և Սոնա Սիմոնյանը, նկարիչ և ձևավորողն է Դավիթ Ստեփանյանը: Գրքի տպագրությանն աջակցել են Երևանի Գյոթե կենտրոնը և Գերմանիայի ժողովրդական բարձրագույն դպրոցների միության միջազգային համագործակցության ինստիտուտը (Դի-Վի-Վի հնթերնեյշնալ): Ժողովածուն մշակվել է Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի կրթական ծրագրերի ընթացքում և նախատեսված է հայ երաժշտությամբ հետաքրքրվողների, այդ թվում նաև ոչ հայալեզու օգտվողների համար:

LYRICAL SONGS

*Volume A of "One Thousand and One Songs" series of folk songs
Yerevan, 2018*

in collaboration with Goethe Institute Yerevan and DVV International

The Komitas Museum-Institute started a new project of Armenian folk songs series entitled "One Thousand and One Songs". The First Volume of the series is devoted to the lyrical songs transcribed from 1890s to nowadays. The volume includes fifty songs as collected by Komitas Vardapet, Spiridon Melikyan, Mihran Toumajan, Arshak Brutyan, Alina Pahlevanyan and others. The lyrics are presented in original Armenian, scholarly Hübschmann- Meillet transliteration and English translation. The volume is compiled, translated and edited by Tatevik Shakhkulyan. Anahit Mughalyan and Sona Simonyan selected the songs and carried out the score input. The volume is painted and designed by Davit Stepanyan. The publication was supported by Goethe Center in Yerevan and Institute for International Cooperation of German Adult Education Association (DVV International). The collection was formulated in the course of the educational programs of Komitas Museum-Institute. It is intended for not only Armenian, but also non-Armenian users.

